

Noren op tonijn

TEKST Eric Fokke
FOTOGRAFIE Arild Aldeholm, Ugo Montaldo en Tore Hillersøy

Hij had rijk kunnen worden, maar het avontuur kostte uiteindelijk een hoop geld. Tore Hillersøy was de enige visser in Noorwegen die voor het eerst sinds vele jaren weer eens op blauwvintonijn mocht vissen. Een voorzichtig herstel van het bestand zou dit weer mogelijk maken.

Hoewel de blauwvin tonijn zwaar is overbevist lijkt er sprake van een licht herstel.

Blauwvintonijn? Is die niet met uitsterven bedreigd? De website van het Wereldnatuurfonds meldt dat de afgelopen 50 jaar de populatie met maar liefst 90 procent is afgenomen. Het gezaghebbende Noorse Instituut voor Zeeonderzoek (Havforskningsinstituttet, IMR) hanteert een iets zonniger percentage: 30 procent van het oorspronkelijke bestand is nog over. Nog steeds niet echt veel. Toch vond het IMR en vervolgens ook de Noorse regering, het verantwoord dat dit jaar langs de Noorse kust 30 ton blauwvintonijn gevangen wordt.

Quota

Leif Nøttestad van het instituut: "Omdat de laatste jaren sprake is geweest van drastische reducties van quota, meer toezicht en controle, herstelt het bestand blauwvintonijn zich weer langzaam. Noorwegen heeft er als enige land sinds 2008 vrijwillig van afgezien zijn rechten op quota te gebruiken, omdat de situatie van het bestand kritisch was. Nu we herstel zien, menen we dat het verantwoord is de 30 ton te vangen die ons is toegewezen. Het is maar een klein beetje, kleinschalige visserij met één boot." Het totale quotum voor blauwvintonijn in de oostelijke Atlantische Oceaan en de Middellandse Zee is 13.400 ton voor dit jaar.

Topprestaties

Blauwvintonijn komt uit de makreelfamilie en kan meer dan drie meter lang worden en over de vijfhonderd kilo zwaar. De zwaarste ooit zou 684 kilo gewogen hebben. De soort komt voor in de hele Noord-Atlantische Oceaan. Er zijn ook vangsten gemeld voor de kust van Venezuela en Brazilië. In het oostelijke deel van de Atlantische Oceaan komt/kwam de soort voor van de Canarische Eilanden in het zuiden tot in het Varangerfjord in het uiterste noorden van Noorwegen. Ook in de Noordzee werd ooit blauwvintonijn gevangen. Onder vissers gingen spectaculaire verhalen rond over enorme tonijnen op de Doggersbank die aangetrokken werden door de haring. Blauwvintonijn heeft veel rood spierweefsel en is daarom in staat zijn lichaamswarmte vast te houden en topprestaties te leveren. De vis kan een snelheid van 70 kilometer per uur halen, tot een diepte 1000 meter duiken en in vijftig dagen de oceaan oversteken. De tonijn is een zeer geliefde consumptievis en daarom ook zwaar overbevist.

Tonijncommissie

De meeste mensen zullen de visserij op blauwvintonijn associëren met de Middellandse Zee, maar in de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw was Noorwegen een

Beroepsvisser Tore Hillersøy mag als eerste Noorse visser op blauwvintonijn vissen.

van de grootste, zo niet de allergrootste speler in het veld met vangsten tot 15.000 ton per jaar aan toe. In die hoogtijdagen namen 450 Noorse boten deel aan de visserij. Van quota, maximale hoeveelheden vis die gevangen mogen worden, was toen nog geen sprake.

Tegenwoordig wordt de visserij wél gereguleerd met quota. Omdat de blauwvintonijn zo'n enorm verspreidingsgebied heeft, is het zaak dat vele landen gezamenlijk afspreken hoeveel er jaarlijks gevangen mag worden. Dat gebeurt sinds 1969 in de ICCAT (The International Commission for the Conservation of Atlantic Tunas), waarbij nu 49 landen zijn aangesloten, waaronder de EU en Noorwegen.

Die commissie heeft echter altijd moeilijk inzicht kunnen krijgen in hoe groot het blauwvintonijn-bestand werkelijk is. Schattingen waren vooral gebaseerd op gegevens vanuit de visserij. Aangezien nogal wat vis zwart aan wal kwam, zijn die statistieken onbetrouwbaar. Vooral in de periode 1998 tot en met 2007 zou veel meer vis gevangen zijn dan werd gerapporteerd. De ICCAT zelf sluit niet uit dat in die periode wel tot 60.000 ton per jaar gevangen is, vele malen meer dan het toegestane quotum.

Hoe zeldzamer de blauwvintonijn werd, hoe hoger de prijs voor zijn vlees. Er zou in 2011 in Japan ooit eens meer dan 2000 euro per kilo zijn betaald. Het werd een

voor vissers steeds aantrekkelijkere prooi. Vooral in de Middellandse Zee, de kraamkamer voor deze tonijnsoort, was en is volgens enkelen nóg sprake van misstanden. Jonge tonijn kreeg en krijgt amper de kans om uit te zwerven over de oceaan.

De ICCAT heeft zelf ook veel onder vuur gelegen vanuit natuur- en milieuorganisaties. De commissie zou haar oor te veel laten hangen naar gretige lidstaten en lobbyisten vanuit de visserij. Ook vanuit Noorwegen is er altijd kritiek geweest dat de ICCAT zelf niet wetenschappelijk adviezen volgde bij het vaststellen van de quota. In 2006 legde de commissie een plan op tafel om het tonijnbestand weer op te bouwen, maar dat schoot volgens de Noren schromelijk te kort. Nog steeds zou volgens hen sprake zijn van een veel te grote vangst. De Noren legden zichzelf als enige lid een vangstverbod op, ondanks dat ze van de ICCAT een quotum kregen.

Quotum in de pas

Pas de laatste vijf jaar zou het quotum meer in de pas lopen met wat biologen verantwoord vinden. "En de quota worden nu serieuzer genomen door de lidstaten," zegt de Noor Nøttestad. "Zwarte landingen zoals we vaak in de Middellandse Zee zagen, zijn moeilijker ➤

gemaakt. Al die maatregelen hebben geleid tot herstel. Er komt een sterke jaarklasse aan en we zien steeds vaker tonijn in ons water. Een groter bestand blauwvintonijn heeft meer plaats nodig in de Atlantische Oceaan en trekt daarom ook weer meer naar het noorden. Hier hebben we grote bestanden makreel en haring die de favoriete prooi zijn.”

In Noorwegen klagen velen al geruime tijd dat er een veel te grote hoeveelheid makreel voor de kust zwemt. Zo groot, dat die zelfs een bedreiging is voor de ecologische balans in de Noorse Zee. Volgens de Noorse wetenschapper Jens Christian Holst is er zoveel makreel, omdat onder meer veel van de natuurlijk vijanden van die soort, zoals haaien, walvissen en tonijnen, weggevangen zijn. Is de groeiende hoeveelheid blauwvintonijn dan geen hulp bij het ‘makreelprobleem’ en zou Noorwegen dan niet beter kunnen wachten met deze visserij? Nøttestad: “Zoals gezegd, 30 ton tonijn is slechts een klein beetje en van geringe invloed op de groei van het bestand. Het kan en dan zal er nog steeds meer tonijn bijkomen. Dat is belangrijk ook, om het ecosysteem weer in balans te krijgen.”

Goudmijn

Augustus vorig jaar werd de terugkeer van blauwvintonijn in Noors water goed zichtbaar toen een boot die op horsmakreel viste 100 tot 150 tonijnen in zijn net kreeg, met diverse exemplaren van meer dan 200 kilo. Visser Helge Norheim schatte toen in dat hij zo’n 30 ton blauwvintonijn in zijn net had; een spectaculaire aanblik. Hij opende zijn ringnet om de vissen vrij te laten, maar een exemplaar van 150 kilo bleef vastzitten en verspilde zoveel kracht aan ontsnappen dat het dier ten dode was opgeschreven.

In de hoogtijdagen namen 450 boten deel aan de visserij op blauwvin in de Noorse wateren.

Een blauwvintonijn duikt tot 1000 meter diep en kan in vijftig dagen de oceaan oversteken.

Toen dit jaar bekend werd dat Noorwegen gebruik gaat maken van zijn visrechten en het quotum van 30 ton aan één boot zou gunnen -zo is 100 procent controle mogelijk-, schreven zich 28 vissers in. Gezien de prijzen die op het internet circuleren voor een kilo blauwvintonijn. Mede door de toenemende populariteit van sushi en sashimi, de Japanse gerechten met rauwe vis, zagen de vissers dat een goudmijn werd geopend. Die 30 ton zou toch al snel ruim een miljoen euro gaan opleveren, zoemde het in de media.

Een visinkoper temperde de vreugde ietwat in een artikel in een visserijmagazine. De kwaliteit is alles bepalend voor de prijs, legde hij uit. “De vis wordt beoordeeld op vetgehalte, versheid, kleur van het vlees en of er bloedingen in het vlees zitten omdat de vis met de staart op het dek heeft geslagen. Direct als een blauwvintonijn gevangen is, moet die zo snel mogelijk aan boord

worden gehaald met zo min mogelijk verzet en stress. Zodra de vis aan dek is, moet er een ondoorzichtig kleed over zijn ogen gelegd worden om de vis tot rust te brengen.” Er volgt nog een beschrijving van hoe en waar voorzichtig in de vis gesneden moet worden, zodat het hart zelf al het bloed uit het lichaam pompt. De inkoper schatte dat de Noorse visser misschien 250.000 euro met het quotum gaat verdienen.

Uitverkorene

Visser Tore Hillersøy kon zijn geluk niet op toen bleek dat hij de uitverkorene was. Hij werd uitgekozen, onder meer omdat hij ervaring met blauwvintonijn heeft. In een interview met de krant Bergens Tidende vertelt hij dat hij in 1982 voor het laatst op de tonijn viste en dat hij er voor zal zorgen dat hij vlees van de beste kwaliteit gaat leveren. “Blauwvintonijn moet behandeld worden als een zuigeling,” zei hij.

Hillersøy verwachtte dat hij met zo’n 150 tonijnen aan zijn quotum van 30 ton zou komen, een hoeveelheid die hij vermoedelijk in één keer zou kunnen vangen. Hij hoopte echter op zeven tot acht exemplaren per dag, omdat het veel tijd kost om de vis zorgvuldig te behandelen en zo snel mogelijk te koelen. Ook hij temperde de verwachtingen van velen dat hij dit jaar dus makkelijk miljonair wordt en wees op de grote investeringen die hij moet doen in uitrusting, zoektijd en diesel en het loon dat hij moet betalen voor de internationale waarnemer die hij aan boord moet nemen. “Maar vangen we alles en verkopen we dat voor een goede prijs, dan kunnen we zeker Kerst vieren.”

Die Kerst wordt wat magerder dan Hillersøy begin deze zomer hoopte. Hoewel deze zomer een jagende blauwvintonijn werd gefilmd voor de kust van de noordelijke provincie Nordland, bleven de netten van Hillersøy leeg. Er stroomden geen honderdduizenden euro’s binnen maar er ligt een rekening van zo’n 65.000 euro. Loon voor de inspecteur die hij aan boord had en een Japanse adviseur. Dit jaar meer geluk? **V**